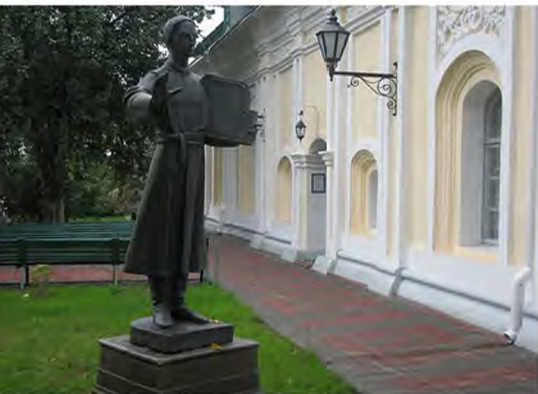
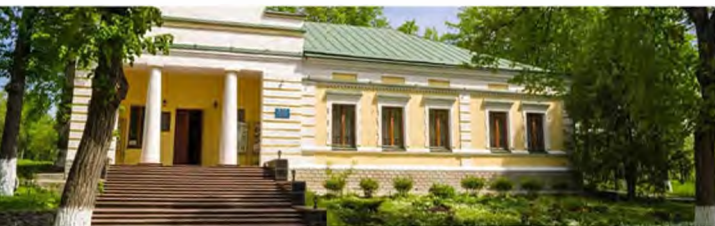

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ:

ДО 300-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ (1722–1794)

25 жовтня 2022 р.
Київ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 37.013.73

**Всеукраїнська науково-практична конференція
проводиться відповідно до плану роботи
Національної академії педагогічних наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 15 від 28 листопада 2022 р.*

Редакційна колегія:

О.М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*;
С.О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*;
Н.П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
О.О. Кравченко, доктор педагогічних, професор;
Л.В. Ткачук, кандидат педагогічних наук, доцент;
К.Ю. Ладоня, *відповідальний редактор.*

Історія та філософія освіти в Україні: до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди (1722-1794) : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції / ред. кол.: Топузов О.М., Сисоєва С.О., Дічек Н.П., Кравченко О.О. та ін.; 25 жовтня 2022 р., м. Умань-Київ, Уманський держ. пед. університет імені Павла Тичини — Інститут педагогіки НАПН України. — [Електронне наукове видання]. — Київ : Педагогічна думка, 2022. — 156 с.

ISBN 978-966-644-626-1

Збірник містить матеріали і тези виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Історія та філософія освіти в Україні: до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди (1722-1794)» (25 жовтня 2022 р., м. Умань-Київ), в яких репрезентовано погляди сучасних дослідників на значущість теоретичного осмислення й освітньо-філософського тлумачення ідей видатного українського педагога і барокового мисленника Григорія Сковороди щодо сенсу і цінності життя, шляхів досягнення людиною щастя; вивчення плинної сучасності у контексті освіти, її історії та філософії; можливості освітніх ресурсів у пошуках стратегій подолання кризових станів; зразки практичної рефлексії його педагогічних, теолого-філософських, літературних надбань у просторі закладів середньої і вищої освіти нашої держави.

УДК 37.013.73

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікацій.*

ISBN 978-966-644-626-1

© НАПН України, 2022

© Інститут педагогіки НАПН України, 2022

Стеценко Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань

ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ СПАДЩИНИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Філософські ідеї Григорія Сковороди не втрачають своєї актуальності у вихованні та підготовці молодого покоління до життя і праці.

Величезна спадщина Г. С. Сковороди є невичерпним джерелом для формування професійної компетентності майбутніх педагогів, розвитку їх творчого мислення як важливої умови успішного виконання трудових обов'язків у здійсненні освітньої діяльності. Однією із ключових компонентів формули нової української школи є «умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно» [1]. Вчитель, який критично вміє оцінювати події та факти суспільного життя, творчо підходить до їх використання у виховній діяльності, зможе навчити своїх вихованців критично мислити, логічно діяти та творчо використовувати набутий досвід.

Величезний потенціал використання філософської спадщини видатного українського мислителя можна використовувати при вивченні різних предметів у закладі вищої педагогічної освіти, але, на нашу думку, особливо доцільним є використання даного потенціалу під час вивчення педагогіки. Практично кожна тема у педагогіці має наштовхувати студентів на роздуми, міркування, розгляд педагогічних подій і явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності, формувати духовний світ майбутніх педагогів.

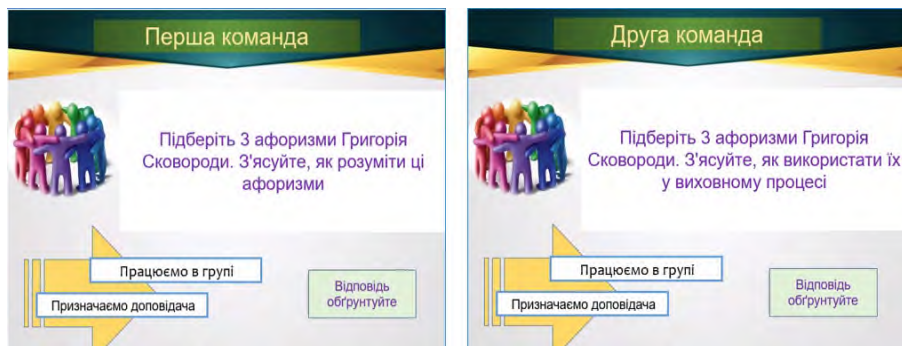
Особливою ефективністю виділяються групові форми роботи. Під час дистанційного навчання, зумовленого воєнним станом та пандемією, у нагоді стає використання віртуальної дошки та розподілу студентів (4–5 осіб) по «кімнатах», які можна організувати

на платформах Zoom, Google Meet або інших платформах для організації відеоконференцій.

Наприклад, командам дається завдання підібрати 3 афоризми Григорія Сковороди, «обмінятися» цими афоризмами і пояснити, що мав на увазі видатний філософ і як використати дану ідею у виховному процесі.

Фрагмент завдань представлений на мал.1.

Підбирати афоризми та цитати Григорія Сковороди для формування творчого мислення можна тематично, наприклад, під час вивчення теми «Національно-патріотичне виховання школярів», студенти знаходять такі цитати мандрівного філософа: «Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця», «Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись, в усякому разі з усієї сили намагатимуся ніколи ні в чому не шкодити», «Не шукай щастя за морем».

Мал. 1. Фрагмент завдань з використання філософської творчості Григорія Сковороди на занятті з педагогіки

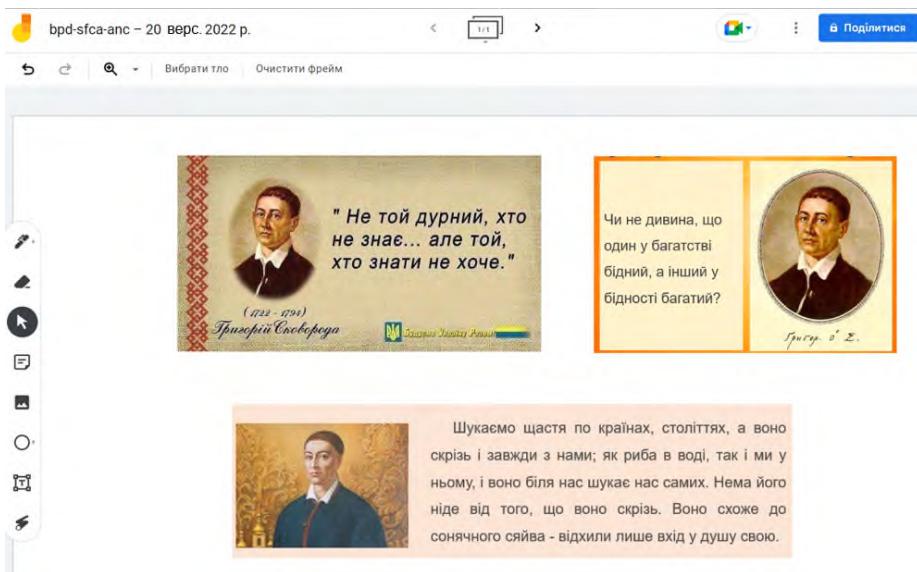
Виконане завдання студенти демонструють на віртуальній дошці. Після обговорення, призначений від команди доповідач обґрунтовує відповідь. Фрагмент роботи на віртуальній дошці зображено на мал. 2.

З'ясовуючи суть процесу виховання, студентам пропонується пояснити афоризми: «Копай всередині себе криницю для тієї води, яка зрсить і твою оселю, і сусідську», «Бути щасливим — це значить пізнати, знайти самого себе», викладач ставить питання, які вимагають творчого підходу, усвідомлення людської особистості,

важливості виховної діяльності, значення формування власної духовності та духовності вихованців.

Під час організації семінарських та лабораторних занять з педагогіки студентам доцільно запропонувати самостійно підібрати цитати та афоризми великого мислителя і філософа відповідно до вивчення тієї чи іншої теми. Наприклад, до тем:

- «Методи виховання»: «Не все те отрута, що неприємне на смак» (покарання як метод);
- «Естетичне виховання»: «Природа прекрасного така, що чим більше на шляху до нього трапляється перешкод, тим більше воно вабить, на зразок того найшляхетнішого і найтвердішого металу, який чим більше треться, тим прекрасніше виблискує».

Мал. 2. Фрагмент виконання завдання однією із команд

З'ясовуючи суть процесу виховання, студентам пропонується пояснити афоризми: «Копай всередині себе криницю для тієї води, яка зрсить і твою оселю, і сусідську», «Бути щасливим — це значить пізнати, знайти самого себе», викладач ставить питання, які вимагають творчого підходу, усвідомлення людської особистості, важливості виховної діяльності, значення формування власної духовності та духовності вихованців.

Під час організації семінарських та лабораторних занять з педагогіки студентам доцільно запропонувати самостійно підібрати цитати та афоризми великого мислителя і філософа відповідно до вивчення тієї чи іншої теми. Наприклад, до тем:

- «Методи виховання»: «Не все те отрута, що неприємне на смак» (покарання як метод);
- «Естетичне виховання»: «Природа прекрасного така, що чим більше на шляху до нього трапляється перешкод, тим більше воно вабить, на зразок того найшляхетнішого і найтвердішого металу, який чим більше треться, тим прекрасніше виблискує».
- «Принципи виховання»: «Як хто посіє в юності, так пожне в старості».
- «Інтелектуальний розвиток та розумове виховання»: «Розум гострий у багатьох, але не всі навчилися мислити».
- «Суть і зміст процесу навчання»: «Найкраща помилка та, якої допускаються у навчанні», «Світло відкриває нам те, про що ми у темряві лише здогадувалися», «Як нерозумно випрохувати те, чого можеш сам досягти» та ін.

Цитати та афоризми Григорія Сковороди, які використовуються в процесі вивчення педагогіки, дають змогу майбутнім педагогам усвідомити смисл життя, учительської професії, задумуватися над морально-етичними проблемами споконвічної боротьби «добра» і «зла», осмислити героїчне минуле українського народу, відкрити заново для себе звияжні та ганебні сторінки нашої історії, розвинути творчу уяву, пробуджувати думку, висувати ідеї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Григорій Сковорода (1722–1794): наук.-допом. біобібліогр. покажч. / [уклад.: О.І. Шкира, А.М. Яковенко та ін.; за ред. В.П. Коцура]. Вид. звед. та допов. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.), 2017. Вип. 4. 1078 с.
2. Концептуальні засади реформування середньої школи «Концепція нової української школи» (2016). URL: <https://cutt.ly/8FZkRPF>.
3. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. К.: Наукова думка, 1973. Т. 1. 532 с. Т. 2. 576 с.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ: ДО 300-РІЧЧЯ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
(1722–1794)**

*Збірник матеріалів
всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

Обкладинка, верстка:
Ладоня К. Ю.

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2
Тел./факс (044) 481-38-82, 481-38-85
book-xl@ukr.net
4813585@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів,
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08.2009